

MENNESKERETTIGHETS AKADEMIET

HUMAN RIGHTS ACADEMY

Sjøvegan september 2011. Ungdommer på kurs.

Sluttrapport

Menneskerettighetskurs for asylungdom

Samarbeidspartnere:

Menneskerettighetsakademiet

Redd Barna

Sjøvegan statlige mottak for asylsøkere

Sjøvegan videregående skole

Prosjektet er støttet av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering med Extramidler

Forord

I samarbeid med Redd Barna, mottok Menneskerettighetsakademiet (MRA) i 2011, 107 000,- kr. fra *ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering* for å gjennomføre to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for enslige mindreårige asylsøkere og norsk ungdom.

Kursene ble organisert på Sjøvegan i Troms i juni og september. Partnere var Sjøvegan statlige mottak for asylsøkere og Sjøvegan videregående skole. I denne sluttrapporten redegjør vi for organiseringen av prosjektet og gjennomføringen av kursene, inkludert ungdommenes egne tilbakemeldinger. Partene er godt fornøyd med gjennomføringen og mener at målsettingene er oppnådd.

Menneskerettighetsakademiet benytter anledningen til å takke *Redd Barna* for et godt samarbeid og *ExtraStiftelsen for Helse og Rehabilitering* for å ha støttet prosjektet med midler. Tusen takk!

Sammendrag

I samarbeid med *Redd Barna* mottok Menneskerettighetsakademiet (MRA) midler fra *ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering* for å gjennomføre to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for enslige mindreårige asylsøkere og norsk ungdom i 2011. Målet var å gi deltakerne kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse, samt skape demokratisk kompetanse og positive holdninger basert på respekt og forståelse for andre. Målsettinger var også at kursene kunne ha positive psykososiale og helsefremmende effekter på de unge, særlig da i forhold til asyl- og flyktningungdommene. Gjennom det menneskerettslige temaet, de aktive undervisningsmetodene og det positive fremtidsrettede fokuset, ville vi bidra til «empowerment» og økt selvtillit, samt at ungdommene kunne få en tro på at det nytter å arbeide for et bedre samfunn, til tross for eventuelle egne negative livserfaringer. Det var også et mål at kursene kunne bidra positivt i forhold til integrering i lokalmiljøet.

De to kursene ble gjennomført på Sjøvegan i Troms med Sjøvegan statlige mottak for asylsøkere og Sjøvegan videregående skole som partnere. Det første kurset foregikk fra 20. juni til og med 24. juni med 23 deltakere, mens det andre ble organisert fra 26. til 29. september med 31 deltakere. Begge kursene fikk meget gode evalueringer av ungdommene som uttalte at kunnskapen var viktig. De understreket også at kursets flerkulturelle aspekt var vesentlig og at tiltak som dette kan bidra til større forståelse mellom mennesker og reduksjon av fordommer. Partnerne mener at prosjektets målsettinger ble oppnådd. Kursene ble dekket i NRK radio og fikk flere oppslag i regionalavisen.

MRA mener at slike kurs bidrar til positiv holdningsskaping hos deltakerne, og også kan ha en positiv effekt på lokalsamfunn og storsamfunn. MRA har derfor, i samarbeid med Redd Barna, søkt og fått bekreftet mottatt, midler fra *ExtraStiftelsen* til å videreføre prosjektet i 2012. Aktiviteter som skal gjennomføres er to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturelle forståelse for nye enslige mindreårige asylsøkere og norsk ungdom på Sjøvegan, samt på Dale mottak utenfor Sandnes. Vi skal også gjennomføre fire tre-dagers kurs i menneskerettigheter for enslige mindreårige asylsøkerjenter på mottakene på Dale, Sjøvegan, Hol og Leira.

Innhold

Kapittel 1. Bakgrunnen for prosjektet

- 1.1. Hvorfor undervisning i menneskerettigheter for enslige mindreårige asylsøkere? 4
- 1.2. Målsettinger 4
 - Kunnskap og positiv holdningsskaping 4
 - Helsefremmende og psykososiale effekter 5
 - Integrering 5

Kapittel 2. Prosjektgjennomføring

- 2.1. Beslutning om å organisere kurs på Sjøvegan i Troms 5
- 2.2. Kurset i juni 6
- 2.3. Kurset i september 7

Kapittel 3. Resultater og resultatvurdering

- 3.1. Måloppnåelse 7
 - 3.1.1. Samarbeidspartnerne vurderinger 8
 - 3.1.2. Ungdommenes tilbakemeldinger
- 3.2. Informasjon 10
- 3.3. Økonomi 11

Kapittel 4. Oppsummering og videre planer

- 4.1. Oppsummering og konklusjoner 11
- 4.2. Videreføring 11
 - Flere kurs for asyl- og flyktning ungdom og norsk ungdom 11
 - Kurs for asylsøkerjenter 11

Vedlegg:

- Program 12

Kapittel 1. Bakgrunnen for prosjektet

1.1. Hvorfor undervisning i menneskerettigheter for enslige mindreårige asylsøkere?

Enslig mindreårige asylsøkere (EMA) er i en vanskelig og sårbar situasjon. Alene i Norge og med problematiske livs- og flukt-erfaringer er ventesituasjonen på mottakene en utfordring. For å unngå lediggang og synke hen til negative tanker, bør ungdommene få positiv og relevant stimulans. Kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse representerer en slik verdifull ressurs. Dette er fellesverdier som det internasjonale så vel som det nasjonale samfunn er tuftet på. For de unge asylsøkerne som blir i landet, vil kunnskapen styrke forståelsen om det norske demokratiet og dets verdier. Kompetansen er imidlertid ikke mindre viktig for dem som skal returnere til sine hjemland. Er det noe flyktningproduserende land trenger, er det borgere med kunnskap om demokrati og menneskerettigheter.

MRA har organisert ulike typer kurs for unge asylsøkere og flyktninger siden 2008 og erfaringen er at disse ungdomsgruppene vet svært lite om menneskerettigheter. En stor andel kan ingenting. – *Dette har jeg aldri hørt om før!* er et vanlig utsagn. Det faktum at unge asylsøkere og flyktninger, noen av de mest sårbare gruppene i samfunnet, er de som vet minst om menneskerettigheter, bør være en viktig grunn for å styrke slik opplæring for dem. I følge FNs barnekonvensjon har barn krav på å få vite om sine rettigheter. Den nylige vedtatte FN-erklæringen om menneskerettighetsundervisning (desember 2011) understreker at alle grupper i befolkningen skal ha tilgang på slik opplæring.

Når MRA også ønsker å inkludere norske ungdommer på kursene, har dette flere årsaker. For det første har norske ungdommer også behov for å få kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse. For det andre oppstår unike muligheter for læring og positiv holdningsskaping når unge med såpass ulike livserfaringer møter hverandre. Siden asyl- og flyktningungdommene og de norske ungdommene bor i samme lokalmiljø, kan slike kurs bidra positivt i forhold til integrering.

På denne bakgrunn søkte MRA, i samarbeid med Redd Barna, Extrastiftelsen om å organisere to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse i 2011 for enslige mindreårige asylsøkere sammen med norske ungdommer.

1.2. Målsettinger

Kunnskap og positiv holdningsskaping

Målsettinger med prosjektet var for det første å gi deltakerne kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse, og skape positive holdninger.

Kunnskapen om menneskerettighetenes verdigrunnlag: menneskeverdet; likeverdet og ikke-diskrimineringsprinsippet, oppfordrer til demokratisk tenkning, deltakelse og respekt for andre. Sentralt er å formidle at menneskerettighetene er universelle verdier som både er etiske normer, men også juridiske forpliktelser for statene. De er utviklet av FN og andre internasjonale organisasjoner. Selv om staten har det viktigste ansvaret for å realisere rettighetene, har vi alle påvirkningskraft gjennom vår deltakelse i samfunnet. Like vesentlig som å bevisstgjøre på egne rettigheter, er det å understreke at vi alle må respektere hverandres rettigheter. Kunnskapen bygger dermed demokratisk sinnelag og solidaritet. Ungdommene skal også bli bevisstgjort på de sosiale prosesser som foregår mellom mennesker i et samfunn. Det norske flerkulturelle samfunn, som flerkulturelle fellesskap i mange land i verden, står overfor store utfordringer. Det å kommunisere verdien av et fredelig og flerkulturelt samfunn der alle er velkomne, er en viktig del av kursene, samt refleksjoner omkring identitetsdannelse, gruppedannelse, "de andre" og toleranse/intoleranse.

Helsefremmende/psykososiale effekter

Et mål var også at kursene skulle bidra til økt selvtillit og «empowerment» og dermed ha positive helsefremmende og psykososiale effekter. I særdeleshet var dette et mål i forhold til asylungdommene.

Enslige mindreårige asylsøkere kommer ofte fra dårlig fungerende stater der det er krig og/eller konflikt, og har en negativ opplevelse av hvordan det nasjonale samfunn, men også det internasjonale samfunn, fungerer. En del har også erfart sviktende tillit i nære relasjoner. Det å lære om menneskerettighetene, om FN og hvordan det internasjonale beskyttelsessystemet er bygget opp, kan gi de unge en tro på at det finnes krefter som arbeider for å skape rettferdige og fredelige samfunn, til tross for egne leie erfaringer. Også bevisstgjøringen om at vi alle som enkeltindivider har en påvirkningskraft, kan være inspirerende kompetanse. Kursets fremtidsrettede fokus er viktig. De gode eksemplers makt og positive utviklingstrekk blir fremhevet. Budskapet er at det nytter og at vi alle kan bidra på vår måte.

For å oppnå helsefremmende og psykososiale effekter er det også vesentlig at kurslederne skaper en trygg og romslig atmosfære, der *respekt* blir kommunisert som en fundamental verdi. Kurslederne skal formidle – og også opptre i forhold til – at alle på kurset er likeverdige, og at individuelle forskjeller og behov skal aksepteres og verdsettes. Opplæringen skal være en toveis prosess der kursledere og deltakere møter hverandre i en atmosfære av likeverd.

På kurset brukes i stor grad deltakende metoder, noe som kan virke personlig styrkende. Det at enkelte flyktningungdommer kan ha svake lese- og skriveferdigheter, gjør denne type pedagogikk spesielt egnet. Tradisjonelle foredrag er erstattet av korte innledninger med påfølgende egenaktiviteter blant de unge, og i stedet for tekst, benyttes bilder i stor grad. Ved bruk av samtaler i plenum, øvelser og gruppearbeid er det ungdommenes skaperkraft som står i sentrum. Selv om en del av de enslige mindreårige har liten skolegang, er de "eksperter" på sine egne liv, noe vi ønsker å bevisstgjøre. De vet mye om sine opprinnelsesland og hva brudd på menneskerettigheter innebærer. Dette er en kompetanse som er relevant for kurset, og som både lederne og de andre deltakerne setter pris på. De norske på sin side, er "eksperter" på Norge og vet mye om hvordan det er å leve i et land der menneskerettighetene i stor grad blir respektert. Det at ungdommene aktivt blir invitert til å bidra – og at de i kraft av å være seg selv besitter relevant og viktig kunnskap som de andre kan lære noe av – kan gi følelse av mestring. Den aktive tilnærmingen virker også sosialiserende og skaper positivt samhold i gruppen.

Integrering

Det flerkulturelle møtet mellom asylsøkerne og de norske er vesentlig i seg selv. Det finnes få møtesteder der asylsøkerungdom og norsk ungdom møtes i en atmosfære av likeverd, respekt og forståelse. På denne bakgrunn mener vi at kursene, fordi ungdommen bor i det samme miljøet, i tillegg til å være viktig for hver enkelt deltaker, kan bidra positivt i forhold til integreringsbestrebelse i lokalsamfunn og storsamfunn.

Kapittel 2. Prosjektgjennomføring

2.1. Beslutning om å organisere kurs på Sjøvegan i Troms

Opprinnelig gjaldt Menneskerettighetsakademiets og Redd Barnas søknad til EXTRASTiftelsen (som ble sendt inn i 2010), gjennomføring av to fem-dagers kurs for enslige mindreårige asylsøkere og norsk ungdom i 2011 på HEROs asylmottak i Skien, avdeling for enslige mindreårige asylsøkere. Opprinnelige samarbeidspartnere i prosjektet var HERO Norge AS og asylmottaket i Skien. Etter at søknaden til EXTRASTiftelsen var sendt, ble mottaket i Skien nedlagt. Partnerne planla derfor å gjennomføre kurset på HEROs mottak i Rognan, avdeling for enslig mindreårige. På nyåret 2011 fikk vi vite at også dette mottaket skulle legges ned.

Blant annet på grunn av anbefalinger fra Redd Barna, samt vår kontaktperson i HERO Tor Einar Høistad, tok vi kontakt med Sjøvegan statlige mottak for asylsøkere, avdeling for enslige mindreårige asylsøkere, for å høre om de kunne være interessert i kurs. Mottaket svarte positivt og ville gjerne bli partner i prosjektet. Kontaktperson ved mottaket er daglig leder Cameron Davis. Vi tok deretter kontakt med Sjøvegan videregående skole for å høre om de kunne tenke seg å være partner i prosjektet, noe de gjerne ville. Vår kontaktperson ved skolen er avdelingsleder Asbjørg Johnsbøen.

2.2. Kurset i juni 2011

Tid og sted

Partnerne bestemte at det første kurset skulle organiseres den første uken i sommerferien . Da kunne ungdommene delta uten at dette gikk på bekostning av ordinær skolegang. Partnerne bestemte at kurset skulle foregå på skolen og ikke på mottaket slik opprinnelig planlagt. Begrunnelsen var at de enslige mindreårige asylsøkerne hadde godt av å få en avveksling fra mottaket og at skolen hadde gode undervisningslokaler.

Rekruttering

Cameron Davis hadde hovedansvar for å rekruttere asylsøkerne, mens Asbjørg Johnsbøen hadde hovedansvar for å rekruttere de norske elevene. For å bidra i rekrutteringen ble det utarbeidet en kursbrosjyre som ble gitt til alle interesserte ungdommer og hengt opp på skolen/mottaket. Ved valg av asylungdommene, ble det tatt hensyn både til norskkunnskaper og motivasjon for deltakelse. 15 enslige mindreårige asylsøkere ble med på kurset. De kom fra Afghanistan, Somalia, Kongo, Etiopia, Sierra Leone, Usbekistan og Eritrea. For å motivere norske ungdommer til deltakelse, ble det gjort flere anstrengelser fra skolens, mottakets og MRAs side. Asbjørg Johnsbøen og Cameron Davis besøkte relevante skoleklasser for å fortelle elevene om kurset og det verdifulle i å møte asylsøkerungdommer. Det ble også organisert en lyd/bilde-overføring der MRAs daglige leder Lillian Hjorth snakket med norske ungdommer som hadde vist interesse. I etterkant av lyd/bilde-overføringen ble det skrevet et oppfølgingsbrev til de norske. Ni av ungdommene meldte seg på, men fordi to av dem fikk sommerjobber, ble totalt syv norske elever med på kurset.

Talking

Selv om en del av asylsøkerungdommene forsto norsk, måtte det brukes tolk. Fordi det var flest afghanske asylsøkere ble det tolket fra norsk til dari. Tolken var meget dyktig. Underveis i kurset ble det også ved behov tolket fra norsk til engelsk. Vi kursledere er av den oppfatning at alle ungdommene forsto foredrag og annen undervisning og at de stor sett fikk med seg det som skjedde.

Om undervisningen og sosiale aktiviteter

Kursledere var Menneskerettighetsakademiets daglige leder, Lillian Hjorth og ansvarlig for kompetanseutvikling i HERO Norge AS, Tor Einar Høistad.¹ Asbjørg Johnsbøen hadde sørget for et godt undervisningsrom på skolen og at alle nødvendige fasiliteter var på plass. Hver kursdag startet kl. 09.00 og ble avsluttet kl.15.30. Undervisningen var en blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser². Etter lunsj onsdag 22. juni fikk vi besøk av Christine Rackwitz og Lone Pålshaugen fra Redd Barna som fortalte om barnekonvensjonen og Redd Barnas arbeid. På St. Hansaften, etter at kursets undervisning var overstått, organiserte vi "grilling i fjæra". Både ungdommene og oss voksne satte stor pris på dette. Vi tente bål, grillet pølser, samtalte og lekte i strandkanten.

Partnerne mener at kurset i juni ble gjennomført på en god måte. Faglige vurderinger omkring måloppnåelse behandles i neste kapitittel.

¹ Opprinnelig skulle Menneskerettighetsakademiets Eugenia Khoroltseva undervise på kurset, men fordi hun i april 2011 gikk ut i svangerskapspermisjon, valgte vi å bruke Tor Einar Høistad som kursleder. Han har omfattende erfaring som kursholder, og var dessuten "vår" kontaktperson i HERO når vi sendte søknaden til EXTRASTiftelsen i 2010.

² Se vedlagte program

2.3. Kurset i september

Rekruttering

På bakgrunn av erfaringer fra kurset i juni, sendte partnerne et brev til Redd Barna/ExtraStiftelsen der vi foreslo å gjøre enkelte justeringer for det neste kurset i september. Endringene ble innvilget.

Fordi partnerne var svært fornøyde med juni-kurset, ønsket vi at flere norske ungdommer på Sjøvegan videregående skole skulle få tilbudet. Kursets tematikk ble vurdert som relevant for de 15 elevene i tredje klasse med faget «politikk og menneskerettigheter». Med inkludering av disse ble det like mange norske deltakere som asylungdom på kurset. Partnerne ønsket også at flyktingungdom som var bosatt i regionen og som gikk på skolen (voksenopplæringsprogrammet) skulle få tilbudet. Det at flyktingungdom i nærmiljøet deltok sammen med norske elever, mente partnerne ville ha en positiv effekt på det lokale integreringsarbeidet. I tillegg skulle enkelte enslige mindreårige asylsøkere fra Sjøvegan mottak delta, som opprinnelig planlagt³. Vi samarbeidet med barnevernet om å rekruttere flyktingungdommene. Siden det nå skulle delta flere norske og bosatte flyktingungdommer, var det et ønske at de asylsøkerne som skulle delta, behersket det norske språket tilfredsstillende. Da kunne vi gjennomføre kurset uten tolk. Dette vil gjøre undervisningen mindre krevende samt lette kommunikasjonen mellom ungdommene.

Det totale antall kursdeltakere i september ble 31. Halvparten var norske, mens den andre halvparten var en blanding av flykting- og asylsøkerungdom. Akademiet har erfaring fra å lede kurs med så mange deltakere, og vurderte at kurset, som skulle ledes av to kursledere, ville bli gjennomført på en god måte.

Tid og sted

Fordi høstferien på Sjøvegan varer kun i to dager, og at kurset derfor ikke kunne organiseres uten å gå på bekostning av ordinær skolegang, fant partnerne ut at en god løsning kunne være å redusere kursets varighet fra fem til fire dager og bruke de to høstferie-dagene til kurset. Fordi skolen så at kursets tematikk var relevant i forhold til fagplanene, godkjente de kursdagene som "ordinær" skoletid. De kursdagene som ikke var høstferie, fikk elevene dermed «avspasere» senere. Kurset foregikk fra mandag 26. til og med torsdag 29. september.

Om undervisningen og sosiale aktiviteter

Kurset gikk som planlagt. Kursledere var Menneskerettighetsakademiets daglige leder Lillian Hjorth og Camilla Farstad fra Klinsj AS⁴. Hver dag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen var en blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser⁵. I løpet av kurset bestemte ungdommene at den siste dagen skulle avsluttes med en kakefest. Mange av deltakerne hadde bakt kaker og kurset ble avsluttet på en veldig hyggelig måte!

Partnerne er av den oppfatning at kurset i juni ble gjennomført på en god måte. Faglige vurderinger omkring måloppnåelse behandles i neste kapittel.

Kapittel 3. Resultater og resultatvurdering

3.1. Måloppnåelse

Gjennom organiseringen av to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse ønsket vi å oppnå disse målsettingene:

³ Det viste seg å være greit for mottaket å slippe å rekruttere 15 nye enslige mindreårige asylsøkere EMA til kurset i september. Mottakets beboergruppe hadde ikke endret seg mye siden kurset i juni, og mange av asylsøkerne hadde allerede gått på kurs.

⁴ Opprinnelig skulle Menneskerettighetsakademiets Eugenia Khoroltseva undervise på kurset, men fordi hun i april 2011 gikk ut i svangerskapspermisjon, valgte vi å bruke Camilla Farstad fra Klinsj som kursholder. Hun er en svært dyktig kursholder med mange års erfaring med å kurse ungdommer i konflikthåndtering/skolemegling.

⁵ Se vedlagte program

1. At kursdeltakerne skulle få kunnskap og menneskerettigheter og flerkulturell forståelse
2. Positiv holdningsskaping med vekt på respekt og forståelse for andre samt demokratisk kompetanse
3. At kursene skulle virke helsefremmende og ha positive psykososiale konsekvenser, særlig for de enslige mindreårige asylsøkerne
4. At kursene kunne virke positivt i forhold til integreringsbestrebelse i lokalsamfunnet på Sjøvegan

3.1.1. Kursledere og samarbeidspartneres vurderinger

Under kursenes gang og etter umiddelbart at de var avsluttet, hadde kurslederne og partnerne på Sjøvegan samtaler om hvordan de unge responderte på undervisningen og på deres samspill seg imellom. Det viste seg at de voksnes vurderinger av de to kursene var svært like. Siden ungdommenes tilbakemeldinger også viste seg å være svært like på de to kursene, har vi valgt å behandle dem under ett.

Oppfatningen var at begge kurs fra første stund gikk veldig bra. Verken kurslederne alle partnerne på Sjøvegan hadde noe negativt å bemerke. Undervisningen gikk som forventet med en god blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser. På begge kursene ble det etablert en positiv atmosfære med respekt, trygghet, åpenhet og god kommunikasjon. De aktive og varierte undervisningsmetodene fungerte som ventet. Også det at Redd Barnas representanter besøkte det første kurset bidro til variasjon og ny kunnskap. Ungdommene ble godt kjent med hverandre, ga mye av seg selv og de aller fleste bidro aktivt i samtalen. Mange av dem fortalte om egne erfaringer enten dette var fra Somalia, Afghanistan, Norge eller andre land. Det flerkulturelle møtet mellom ungdommene synes å ha fungert meget positivt.

Både kursledere og samarbeidspartnerne er fornøyde med den faglige gjennomføringen og er av den oppfatning at kursenes målsettinger kan sies å være oppfylt. Vi mener også at ungdommenes muntlige tilbakemeldinger i løpet av kurset samt deres skriftlige svar på evalueringsskjemaene, bygger opp under denne konklusjonen.

3.1.2. Ungdommenes tilbakemeldinger

Menneskerettighetsakademiet hadde utarbeidet et spørreskjema som alle deltakerne fylte ut etter endte kurs. Sentrale vurderingspunkter var hva de synes om kursets tematikk og undervisningsmetodene. Noen av spørsmålene var knyttet til integreringsaspektet og flerkulturell forståelse. Nedenfor redegjør vi for spørsmålene, de viktigste svarene og vår vurdering på bakgrunn av dette⁶. Siden resultatene fra de to kursene er svært like, har vi valgt å behandle dem under ett.

Deltakerne kunne lite om menneskerettigheter fra før

Vi spurte om ungdommene kunne noe om menneskerettigheter fra før. Dette var svaralternativene:

- 1) Ingenting 2) Litt 3) En del 4) Mye 5) Veldig mye

Et overveiende flertall av ungdommene har svart 2) *Litt*, et svar som er jevnt fordelt blant norske ungdommer og asyl og flyktningungdommer. Etter vår oppfatning bekrefter dette at det er et behov for at ungdom må få tilbud om menneskerettighetsopplæring.

Deltakerne var svært fornøyde med undervisningen

Vi spurte så hva ungdommene synes om undervisningen på kurset (undervisningen generelt, gruppearbeid, øvelser, foredrag, diskusjoner). De kunne krysse av svaralternativene fra 1 til 5 (der 5 er best).

På begge kursene har ungdommene gitt gjennomsnittskarakteren på 4,5, noe kurslederne og partnerne er meget godt fornøyde med. Vi mener at dette bekrefter partnernes oppfatninger om at kursene har «truffet» både i form (varierte undervisningsmetoder) og innhold (menneskerettigheter og flerkulturell forståelse). Blant metodene liker deltakerne gruppearbeidet best (4,8). Fordi gruppene ofte var flerkulturelt sammensatt, mener

⁶ De fullstendige svarene på evalueringsskjemaene, kan fås ved kontakt med MRA.

vi at dette viser at deltakerne har satt pris på kursets flerkulturelle aspekt. Også en rekke utsagn bygger opp under dette: «Koselig å samarbeide på tvers av kulturer» «veldig bra at vi kunne samarbeide med alle og enhver» «slike kurs hjelper med integrering».

Det at ungdommene har gitt så gode karakter på undervisningen, viser at de generelt var veldig fornøyde med kursene. Dette taler for at målsettingen om å formidle kunnskap og skape positive holdninger er oppnådd.

Hva var det viktigste de lærte?

På spørsmål om hva som var det viktigste de lærte har de gitt en rekke svar. Svært mange sier at menneskerettighetene har vært det viktigste. Noen representative uttalelser kan være: «Menneskerettighetene utenfor Norge, det at ikke alle er klar over rettighetene side» «Jeg lærte masse ting. Det viktigste respektere hverandre», «About everything! It's important to me», «Om religion og om frihet, om kvinner og mann», «om menneskerettighetene» «Om menneskerettigheter, forståelse av andre kulturer»

Har du lært noe som du kommer til å bruke i hverdagslivet?

På dette spørsmålet har alle svart bekreftende: «Ja, absolutt!» «Ja, selvfølgelig» er typiske svar her. «Ja, å samarbeide.» «Ja, menneskerettigheter: jeg vet nå hva jeg har rett!»

Kan slike kurs bedre forståelsen mellom flyktingungdom og norsk ungdom? Hvis ja, hvorfor?

Her har igjen *alle* svart positivt. Typiske svar er: «Ja, man lærer at man ikke er så forskjellige som man kanskje tror», «Ja fordi de blir kjent med hverandre, kanskje blir etter hvert en god venn», «Fordi de blir kjent med hverandres kultur», «Ja, vi kan vite hva de mener og vi kan bli kjent med hverandre» «Ja, fordi flyktingungdommene vet ikke om de norske og ikke norsk ungdommer heller» «Ja, fordi de kan bli kjent med hverandre og bli kjent med forskjellige kulturer», »Ja absolutt. Vi norske ungdommer lærer om deres bakgrunn på en mye bedre måte, «ja fordi mange av «forestillingene» om «de andre» blir kanskje litt motbevist og de lærer virkelig å bli kjent med dem som mennesker», «Ja! Veldig! Jeg har fått en større forståelse overfor ungdommer fra andre land og deres kultur. Og alle er flinke, omtenkssomme, smarte, snille og morsomme. Vi er egentlig ikke så forskjellige som vi tror.»

Synes du andre ungdommer bør delta på et slikt kurs?

Igjen har alle svart bekreftende. Typiske svare er: «Ja» og «Ja, selvsagt». Noen mener at slike kurs burde være obligatorisk for alle ungdommer. «Synes ALLE ungdommer burde være på et slikt kurs».

Vil du gjerne lære mer om menneskerettigheter?

Her har så å si alle svart ja.

Hva var best med kurset?

Her har ungdommene svart mye forskjellig. Mange fremhever gruppearbeidet som spesielt bra. En del sier at de har lært masse om menneskerettigheter, noen har nevnt de varierte undervisningsmetodene, atter andre at kurslederne var hyggelige og flinke. Andre interessante svar kan være: «Alle ting vi lærte var best. For eksempel vi kan gift med en person som vi elsker. Det betyr at vi kan lev kordan vi vil», «Samarbeid. Bli kjent med nye folk. Lære masse om menneskerettigheter. Bli kjent med forskjellige kulturer» «Samarbeid, diskusjon, lek osv.»

Hva var dårligst med kurset?

Her har de unge svart forskjellig. De fleste har benyttet anledningen til å si at de ikke synes det var noe som var dårlig: «Ingenting», «Som jeg tenker, det er ingenting. Det var veldig hyggelig.» Noen har imidlertid nevnt at foredragene har vært for lange og at det var lange dager: «Lite pauser», «Lange foredrag» «The long presentation. Actually it was nothing dårlig», «Altfor lange dager», «For mye informasjon på en gang kanskje?» «Det med tolk er litt vanskelig når vi diskuterer viktige ting». «Litt for mange sånne leker. En om dagen er nok, sikkert når man har pauser innimellom også».

Hva kan vi gjøre bedre neste gang?

Her har ungdommene igjen svart forskjellig. Noen har nevnt foredrag/behov for flere pauser: «Snakke litt saktere under foredrag. Men veldig mye bra!», «Flere pauser. Det ble veldig fort slitsomt, fordi det er veldig mye informasjon som skal inn». Noen har uttrykt at de vil ha flere foredrag: «Litt flere foredrag» «Mer presentasjoner og kortere dager». De aller fleste har imidlertid igjen benyttet anledningen til å si at de likte kurset: «Ha flere kurs som dette», «Synes egentlig kurset va bra», «Å lage mere sånne kurs», «Blir flere dager. For eksempel tre uker eller mer! :)», «Å obligatorisere den kurset til alle», «Dere var veldig flinke. Fortsett sånn». «Dere vet bedre, jeg har ingen forslag. Lykke til.»

Oppsummerende vurderinger av ungdommenes evalueringer

Kurslederne og partnerne mener at ungdommenes evalueringer bekrefter at kursene har vært vellykket og at målsettingene kan sies å være oppnådd. Det at ungdommene så klart viser at de har satt pris på kunnskapen og – ikke minst – møtet med hverandre, underbygger vår oppfatning at de unge har fått ny kunnskap og at det har skjedd positiv holdningsskaping. Av svarene på evalueringsskjemaene tyder mye på at kurset har bidratt til at holdninger er blitt endret og/eller at ungdommene er blitt mer bevisst over egne verdier. Det kan synes som om kursets flerkulturelle erfaring, har ført til at mange av ungdommene har fått mer respekt og forståelse for andre mennesker. Mange har uttrykt en tydelig begeistring over kurset.

Vi tror også at kurset kan ha hatt positive helsemessige og psykososiale effekter, særlig for asyl- og flyktningungdommene. Det er selvsagt vanskelig å måle effekter av et fem-dagers kurs på grunn av skjemaer som er fylt ut rett etter kurset, uten å foreta dybdeintervjuer med ungdommene, men vi tror at den positive atmosfæren, det flerkulturelle møtet, i tillegg til ungdommenes aktive deltakelse, har hatt en positiv virkning som har bidratt til følelse av mestring og «empowerment».

Når det gjelder effekten av kurset på integreringen på skolen og i lokalsamfunnet er dette også vanskelig å måle utelukkende på bakgrunn av partners vurderinger og evalueringsskjemaene. Det er imidlertid sannsynlig at vennskap er etablert og at flere ungdommer holder kontakten i ettertid. Det er sannsynlig at dette er erfaringer som de vil ta med seg videre i livet og som de også vil videreformidle til medborgere i lokalsamfunn og storsamfunn.

3.2. Informasjon

Mediedekning og web

I forbindelse med det første kurset utarbeidet MRA en pressemelding som ble sendt til vurdering og godkjenning av samtlige samarbeidspartnere. Meldingen ble deretter, sammen med brosjyren, sendt til NRK og andre riksmidier, samt lokale medier i Troms. Det ble også tatt personlig kontakt med enkelte redaksjoner og dessuten lagt ut informasjon om kurset på Sjøvegan videregående skole og MRAs hjemmesider. Resultatet ble to oppslag i regionavisen der både ungdommer og kursledere ble intervjuet. Den ble også laget en direktesendt sak om kurset (8 minutter) i morgensendingen på NRK P1 Troms fredag 24. juni, der kursleder Lillian Hjorth og en av de norske ungdommene ble intervjuet.

Artikkel

Undervisning i menneskerettigheter et fagområde i sterk internasjonal vekst. Det er samarbeidspartneres oppfatning at kursene på Sjøvegan og menneskerettighetsundervisning for asylsøkere generelt - har potensial i seg til å få internasjonal oppmerksomhet. På bakgrunn av evalueringene og denne sluttrapporten holder derfor MRAs medarbeidere på med å skrive en engelskspråklig artikkel som vi søker å få publisert i aktuelle internasjonalt anerkjente tidsskrifter, som for eksempel "Human Rights Education", DARE-nettverkets publikasjoner og andre. Vi har også intensjon om å informere relevante internasjonale aktører om satsningen som for eksempel HREA (Human Rights Education Association), DARE-network, OHCHR (UN Office of High Commissioner of Human Rights), UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNESCO, Europarådet, ECCRE (European Council on Refugees and Exiles) om prosjektet.

3.3. Økonomi

Regnskapet viser at prosjektet har blitt noe dyrere (ca. 5000 kr) enn budsjettet. Det har imidlertid blitt noe forskyvning mellom de ulike postene. På grunn av at det tok lang tid å finne et egnet asylmottak for kurset (se pkt. 2.1), brukte MRAs daglige leder Lillian Hjorth adskillig mer arbeidstid enn planlagt i den forberedende fasen. Det ble også utarbeidet en brosjyre for kurset, selv om dette ikke var inkludert i budsjettet. Fordi kurset endte med å bli organisert i Troms, ble kurslederne avhengig av fly og buss som kommunikasjonsmiddel, noe som medførte større reise- og oppholdskostnader. Med flere deltakere på kurset i september, hadde vi også større utgifter til mat. De mer omfattende utgiftene, førte likevel ikke til mer enn rundt 5000 kr i underskudd, fordi det ble brukt mindre penger til tolker enn opprinnelig planlagt. Kurset i september ble gjennomført uten tolk. Menneskerettighetsakademiet har besluttet å dekke underskuddet på rundt 5000 kr. Som del av sin egenandel i prosjektet.

Kapittel 4. Oppsummering og videre planer

4.1. Oppsummering og konklusjoner

Som vist i kapittel 2 og 3 er Menneskerettighetsakademiet og de øvrige prosjektpartnere fornøyd med gjennomføringen av prosjektet. Vi mener at de to kursene, både praktisk og faglig, ble gjennomført på en god måte og at målsettingene kan sies å være oppnådd. De unge kursdeltakerne har fått ny kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse og det har skjedd positiv holdningsskaping. Det er også sannsynlig at kursene har fremmet positive psykososiale og helsemessige effekter, og at de har bidratt positivt til integrering i nærmiljøet på Sjøvegan. Kursene har fått oppmerksomhet i presse og medier.

På bakgrunn av disse positive vurderingene og at partnernes mener det er et behov for kurs som disse, ønsker vi å videreføre prosjektet.

4.2. Videreføring av prosjektet

I samarbeid med redd Barna, har Menneskerettighetsakademiet, søkt og fått tildelt midler fra ExtraStiftelsen for å organisere flere kurs for asyl- og flyktningungdom sammen med norsk ungdom i 2012. Vi planlegger å gjennomføre to fem-dagers kurs på Sjøvegan i Troms, samt på Dale mottak utenfor Sandnes/Stavanger.

I tillegg har vi utarbeidet et nytt tre-dagers kurs-konsept, rettet mot enslige mindreårige asylsøkerjenter, som vi også har fått midler til å gjennomføre. Mange av de jentene som søker asyl i Norge, kommer fra land der respekten for kvinners rettigheter er mangelfull. Det er derfor viktig at jentene blir klar over at de har rettigheter på lik linje med menn, og at Norge og andre land, når de forplikter seg til menneskerettighetene, plikter å arbeide for likestilling. Partnere som skal bidra i videreføringen av prosjektet er Hol statlige mottak, Leira statlige mottak, Dale mottak i Sandnes og Sjøvegan mottak i Troms. Kursene skal gjennomføres på mottakene.

Menneskerettighetsakademiet er den eneste aktøren i Norge som tilbyr asyl- og flyktningungdom flerdags kursopplegg i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse. Vi er heller ikke kjent med at aktører internasjonalt arbeider med dette. Vi mener på denne bakgrunn at vi besitter viktig erfaring og kompetanse som bør tas vare på. Vi signaliserer derfor at vi ønsker å videreføre og videreutvikle undervisning i menneskerettigheter for asyl- og flyktningungdom og norsk ungdom i Norge også utover 2012, og håper at Redd Barna og ExtraStiftelsen vil samarbeide med oss om dette.

Vedlegg 1. Program⁷

Kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for flyktningungdom og norsk ungdom

Sted: Sjøvegan videregående skole

Tid: Mandag 26. til torsdag 29. september 2011

Program

Mandag Kl. 09.00 – 15.30

- Velkommen!
Presentasjon og kursregler
- Den nye planeten. Introduksjon til FNs verdenserklæring om menneskerettighetene. *Gruppearbeid, foredrag og presentasjon*

Lunsj
- Finn trådene!
- Hvilke land kommer vi fra?
Gruppearbeid med presentasjon

Tirsdag Kl. 09.00 – 15.30

- Hvilken menneskerettighet er viktigst? *Diskusjon*
- Internasjonal beskyttelse av menneskerettighetene. Om FN, erklæringer, konvensjoner og komiteer. *Foredrag og diskusjon*

Lunsj
- Menneskerettighetene former våre liv og samfunn. *Avisøvelsen.*
Gruppearbeid med presentasjon
- Hvilke menneskerettigheter er brutt? *Pantomime*

Onsdag Kl. 09.00 – 15.30

- Statenes ansvar. Om nasjonal beskyttelse av menneskerettighetene.
Gruppearbeid med bilder
- Har menneskerettighetene global støtte? Om ratifiseringer og reservasjoner

Lunsj

⁷ Programmet som ungdommene fikk utdelt var finere utformet. Vi ble nødt til å brette det om av hensyn til formatet på sluttrapporten.

- La oss analysere menneskerettighetssituasjonen!
Gruppearbeid med presentasjon
- Når menneskerettigheter kommer i konflikt. *Diskusjonsøvelse*

Torsdag Kl. 09.00 – 15.30

- Menneskerettigheter – min rett, men også mitt ansvar!

Lunsj

- Kan dagens utopier bli fremtidens realiteter?
- Menneskerettighetsquiz!
- Hva har menneskerettigheter med meg å gjøre? Figurøvelsen.
- Diplomudividing

Fra 15.30 ... avslutningsfest!

Kurset er et samarbeid mellom Menneskerettighetsakademiet, Redd Barna, Sjøvegan mottak for asylsøkere og Sjøvegan videregående skole. Tiltaket er støttet av EXTRASTiftelsen Helse og Rehabilitering med EXTRAMidler.

MENNESKERETTIGHETS
AKADEMIET

HUMAN RIGHTS ACADEMY

